

reknek Angliában még ma is kedvelt s az új kiadásokban kizárólag nevük alatt megjelenő regényeit csakis egykori álnevük, *Currer Bell* alatt találjuk fel s az egész jegyzékben hasztalanul keressük a *Brontë*-k nevét.

Ellenben dicséretes gondolat volt szerzőnktől az egyes könyvczímek mellé zárjel közt kitenni a munka angol címét is, miután köztudomású, hogy a fordítók épen a címekkel járnak el a legszabadabban és sokszor annyira kiforgatják eredeti mivoltából, hogy nem egy kellemetlen csalódást okoznak a gyanutlan olvasónak, a ki az új cím alatt már ismert történettel találkozik. Csak az a baj, hogy szerzőnk itt is a könnyebb végét fogta a dolognak s nagyrészt csupán azon címek eredetijét közölte, melyek legközelebb állnak az eredetihez, míg ott, hol az eredeti címet csupán az illető munka ismerete alapján lehetne megállapítani, ez a közlés legtöbbször hiányzik. Helytelen az is, hogy egyik-másik novellás kötet magyar címét egyszerűen lefordítja angolra s ezzel azt a látszatot kelti, mintha ilyen elnevezés alatt jelent volna meg az eredeti, holott a címet a fordító egészen önkényesen alkotta. Így például *Wilde* Oszkárnak tudunkkal sohasem jelent meg *Three tales* című kötete s *Gyulai* munkájában mégis így szerepel egyik novellagyűjteménye, mely alighanem a *The happy Prince and other stories*, vagy a *The House of Pomegranates* című kötetből került ki.

Sajtóhibát aránylag keveset találtam; azok a legbosszantóbbak, melyek a neveket éktelenítik el. Például *György* Ilona *Györy* Ilona helyett a 28. lapon. Ide szeretném sorolni szerző azon botlását is, mintha *Peveřil lovağ*-nak *Smith* J. G. volna a szerzője. Σ.

Leidinger Georg. *Die Teigdrucke des fünfzehnten Jahrhunderts in der K. Hof- und Staatsbibliothek München.* München é. n. Georg G. W. Callweg. 4-rét, 31 l., 29 műlap. Ára hártya-borítékban 90 márka.

A sokszorosító művészet bölcsőkori termékeinek egy érdekes sorozata, mely szinte kizárólag unikumokból áll, tésztanyomatok (Teigdrucke, empreintes en pâte, impressions in paste) elnevezése alatt ismeretes a szakemberek előtt. Miután *Pusztai* Ferencz nyomdászati enciklopédiájában¹ igen szűkszavúan, alig 4 sorban végez evvel a XV. század második felében, s nem mint *Pusztai* állítja, e század elején divott sajtószertű eljárással, talán nem lesz érdektelen röviden összefoglalni azokat a fejtegetéseket, melyekkel *Leidinger* jelen díszes munka bevezetésében a tésztanyomás homályos technikáját megvilágítani törekszik.

¹ 440. lap.

Szerinte a tésztaanyagok elkészítése a következő. A papirfelületet vékony tészta masszával kenték be, melynek kémiai összetételét mindeddig nem ismerjük ugyan, de a mely valószínűleg enyves, gyantás s egyéb ragacsos részeket tartalmazott. A még nedves tészta rétegre azután rányomták a képet ábrázoló metszett rézlapot, melynek nyomási felületét vagy azon üresen hagyták, vagy ezüst-, aranyfüsttel, illetve fekete festékkel kenték be. Máskor viszont nem a rézlapot vonták be festékréteggel, hanem a tészta felületét színezték meg. Mindkét esetben a nyert lenyomat színárnyalatai a rézlap felületének egyenetlenségétől függtek.

A tésztaanyagotú képek magassága 36 és 264 mm., szélessége pedig 27 és 190 mm. közt ingadozik. A legkisebb lap felületének méretei 36×27 mm., a legnagyobbé pedig 260×190, illetve 264×184 mm. A leginkább kedvelt méretek 10—11 mm. magasság és 7—8 mm. szélesség.

A tésztaanyagotok kéziratok díszítésére szolgálnak, egy részük a kódexek egy-egy üres lapjára, sőt néha a szöveg közé van ragasztva, de a többség a kötéstáblák belső felületére lett fölérősítve.

A tésztaanyagotok tárgyát kizárólag a szentírásból merítették, bár van egy-kettő közöttük, mely díszítő motívumok ábrázolására szorítkozik. Készítésük ideje a XV. század második felére tehető, s úgy látszik főleg Bajorországban s Ausztriának ezzel szomszédos részeiben virágzott ez a technika.

A tésztaanyagotok számát W. S. *Schreiber*, Manuel de l'amateur de la gravure sur bois et sur métal au XVe siècle című művében 98-ra teszi, melyek közül 96 unikum. Ilyen termékekben leggazdagabb a müncheni K. Hof- und Staatsbibliothek, mely 34 darabot őriz. Magyarországról a budapesti tudományegyetem szerepel a jegyzékben két darabbal.

Leidinger bevezetését a müncheni könyvtárban őrzött 34 tésztaanyagot tüzetes leírása követi, ezek közül 29 kézzel színezett másolatban van a műhöz csatolva; a másolatok a lehetőségig hűek, habár az eredetiek sokszor rongált állapotából kifolyólag a legtöbbjéről alig lehetne a szerző leírása nélkül megállapítani, hogy mit is ábrázol tulajdonképen. *Dr. Gulyás Pál.*

Giehlow, Karl: *Kaiser Maximilians I. Gebetbuch mit Zeichnungen von Albrecht Dürer und anderen künstler.* Facsimiledruck der Kunstanstalt Albert Berger in Wien. Wien, 1907. Selbstverlag der Herausgebers. 2-rét. 8, 31, 2, 157. l. Ára 500 M.

I. Miksa császár híres imakönyve *Dürer* és *Kranach* Lukács szelvényeivel egyike a müncheni könyvtár legritkább látványosságainak. Külön e célra metszett szép nagy góth betűkkel van nyomtatva hártypapíron az augsburgi *Schönsperger* által s nyom-